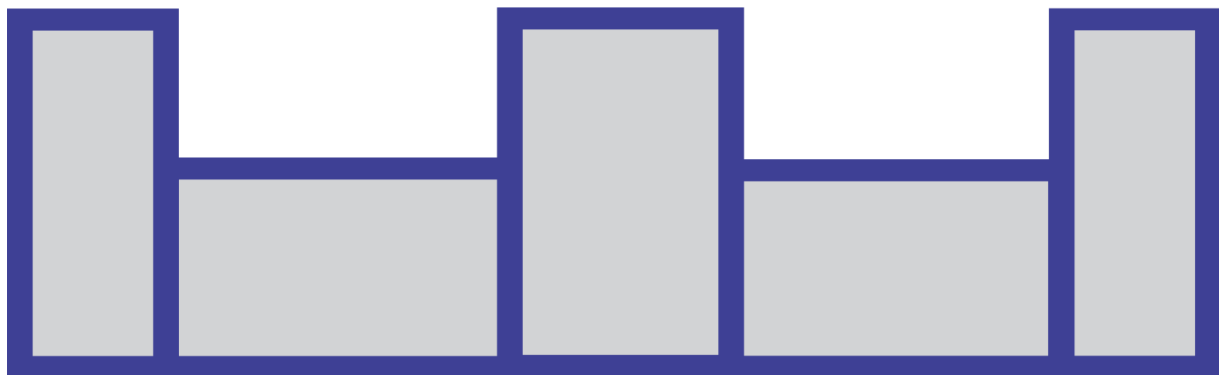

ШЕСТИ ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГ НА КВАЛИТЕТ НА ДЕБАТА ВО СОБРАНИЕ

СОБРАНИЕТО ПОД ЛУПА

Засилување на политичката дебата
и делиберативниот дискурс

ЈАНУАРИ 2015

ШЕСТИ ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГОТ НА КВАЛИТЕТОТ НА ДЕБАТАТА ВО СОБРАНИЕТО

(ЈАНУАРИ 2015)

Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и Институтот за Источна и Централна Европа и Балканот (ИЕКОБ) почнувајќи од јуни 2014 до март 2015 година го следат нивото на квалитет на дебатата во Собранието. Мониторингот се одвива во рамките на проектот „Собранието под лупа, засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ финансиски поддржан од Европската Унија. Во текот на периодот на мониторинг ќе бидат изготвени десет месечни извештаи за квалитетот на дебатата во Собранието. Пред вас е шестиот таков извештај кој се однесува на собраниската дебата во месец јануари 2015.

Со примена на „Индексот за квалитет на дебата“¹ според неколку параметри се оценува секој поединечен говор на учесниците на пленарните седници и седниците на осум собраниски комисији одбрани според нивното значење за политичката дебата и политичката култура во државата.

Целта на мониторингот е на емпириски начин да се дојде до сознание колку се аргументирани расправите во законодавниот дом и колку се земаат предвид различните ставови и во која мера истите придонесуваат кон содржината на законите.

Истовремено, во рамки на проектот, се одвива и мониторинг на неколку национални медиуми² со цел да се анализира во која мера јавноста е запознаена со суштината на собраниските расправи и со содржината на аргументите изнесени на седниците од страна на пратениците.

По секој мониториран месец јавноста е информирана преку извештаи за клучните наоди од мониторингот на дебатата во Собранието и на медиумското известување.

А. РЕЗИМЕ

Пратениците во јануари најмалку досега ги образложуваа своите позиции со по два и повеќе аргументи, а најчесто досега во говорите изнесуваа по еден аргумент.

Во овој период тие повторно не успеаја да се разубедат во исправноста на своите аргументи и секој остана во својот „ров“. Во јануари не е забележано дека пратеник ја промени својата

¹ Индексот за квалитет на дебата (Discourse Quality Index) е создаден од група водечки светски теоретичари на делиберативната (дебатна) демократија. Индексот претставува методологија која овозможува емпириско истражување на квалитетот на дебатите чија форма и содржина се исклучително важни за демократијата во едно општество. Индексот последните десетина години е употребен за истражувања на дебатата во Европскиот парламент и во парламентите на Германија, Швајцарија и американскиот Конгрес.

² Мониторингот на медиумите ги опфаќа националните телевизии Сител, Телма, Алсат-М и МРТ2 на албански јазик и весниците Дневник, Слободен печат, Утрински весник, Вечер, Коха и Лајм.

позиција поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата или од други причини. Истовремено, со тоа пратениците не покажаа интерес и подготвеност за менување на сопствените ставови поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата.

Се зголеми процентот на дискусии во кои пратениците искажуваат почит кон другите пратеници и нивните аргументи.

Пратениците во јануари беа најактивни на пратеничките прашања и во расправите околу измените на законите за високо образование, за просторно и урбанистичко планирање и за административни службеници.

Опозицијата во јануари претставена од 10 пратеници повторно го зголеми уделот во дискусиите и достигна највисоко ниво досега од 29%.

Голем дел од точките од дневниот ред поминаа со мала и еднострана или без никаква дискусија.

Со сето ова заклучокот е дека јавноста повторно остана посиромашна за квалитетна дебата за дел од законските решенија. Така е испуштена можноста преку дискусија да се тестира валидноста и издржаноста на изнесените аргументи на пратениците како и можноста тие да бидат оспорени или надополнети, што би придонело за носење на поквалитетни закони во прилог на општото добро и јавниот интерес.

Б. МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

„Индексот за квалитет на дебата“ овозможува секој поединечен говор изнесен на седниците да се кодира според неколку главни карактеристики:

- степен на аргументираност на говорот;³
- степен на почит на говорникот кон другите пратеници и нивните аргументи;
- отвореност за прифаќање на туѓите аргументи и менување на сопствените ставови под сила на квалитетни аргументи изнесени во расправата;
- дали пратениците образложуваат во име на чии интереси ги застапуваа своите ставови;
- дали пратениците можат непречено да ги изнесат своите ставови и
- во која мера е застапен недоличен говор.

Со мониторингот се опфатени расправите во следните работни тела во Собранието:

³ Под степен на аргументираност се земаат предвид бројот на аргументи со кои пратеникот ги образложува своите позиции во говорот без притоа да се навлегува во вистинитоста или валидноста на аргументите. Притоа не се земаат предвид аргументи кои јасно и недвосмислено се надвор од темата на дебата.

- Пленарни седници;
- Комисија за уставни прашања;
- Комисија за финансии и буџет;
- Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците;
- Комисија за избор и именувања;
- Комисија за локална самоуправа;
- Комисија за европски прашања;
- Анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот;
- Законодавно правна комисија.

В. ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ

Согласно Уставот, Собранието ја има законодавната власт и е составено од 123 пратеници. Пратениците се избираат на непосредни избори, по пат на пропорционални изборни листи за мандат од четири години. На последните парламентарни избори, одржани во април 2014 година, партијата Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство (ВМРО-ДПМНЕ) освои 61 пратеник, а нивниот коалиционен партнер со кој ја формираат Владата, Демократската унија за интеграција (ДУИ), освои 19 пратеници. По еден пратеник во Собранието освоија партиите на Граѓанска опција за Македонија (ГРОМ) и Национална демократска преродба (НДП). Пратеникот кој мандатот го доби од НДП и покрај одлуката на партијата да го бојкотира Собранието се приклучи кон пратеничката група на ДУИ. Со тоа сега пратеничката група на ДУИ брои 20 пратеници.

Од почетокот на мониторингот до објавувањето на овој извештај, пратениците од најголемата опозициска коалиција предводена од Социјалдемократскиот сојуз за Македонија (СДСМ), која на изборите освои 34 мандати, ја бојкотираат работата на Собранието.⁴ Во месец јануари во Собранието опозициски дејствуваа тројцата пратеници од опозициската коалиција на СДСМ кои одлучија да ги прифатат мандатите и седум пратеници на Демократската партија на Албанците (ДПА). Мнозинството во Собранието во декември ја продолжи процедурата за одземање на мандатите на 31 опозициски пратеник кои го бојкотираат парламентот, а постапката за која е потребно двотретинско мнозинство за одлучување (82 пратеника), не заврши ниту во јануари.

Г. НАОДИ ОД МОНИТОРИНГОТ

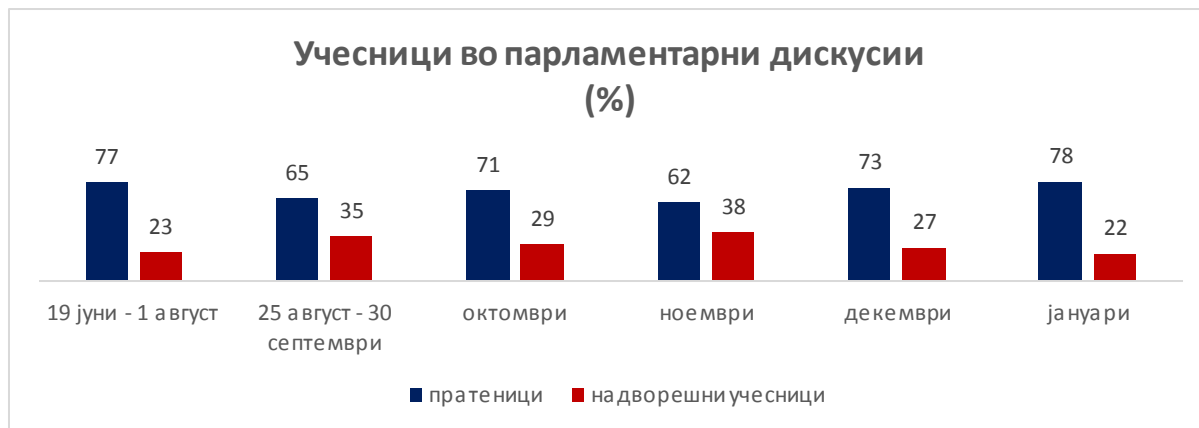
Овој извештај ја опфаќа дебатата во Собранието во периодот од 1 до 31 јануари 2015. Анализирани се вкупно 305 говори на учесници во дебатите на вкупно 11 седници од кои 7 се пленарни и 4 се седници на работни тела. Од седниците на работните тела следени се по една

⁴ Опозициските пратеници Роза Топузовска Каревска од Либерално демократската партија, Солза Грчева и Љубица Буралиева од СДСМ одлучија да ги прифатат пратеничките мандати освоени на изборите и покрај одлуката на опозициската коалиција за бојкот на работата на Собранието.

седница на Комисија за уставни прашања, Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците, Комисија за финансирање и буџет и Законодавно-правна комисија.

Од вкупниот број на мониторирани говори, 288 се на пратеници во Собранието, а 66 на надворешни учесници како министри, претставници на министерства, други државни и јавни институции. Овој извештај се однесува само на говорите на пратениците.

Во однос на демографските карактеристики на говорниците пратеници, според:

- Пол: 51% се мажи, а 49% жени.
- Етничка припадност: 80% се етнички Македонци, 16% етнички Албанци, 4% се други.
- Образование: 67% се со високо образование, 23% магистри 9% доктори по науки.
- Во јануари најактивни беа пратениците од четвртата изборна единица, а најмалку дискусии имаа пратениците од третата изборна единица.

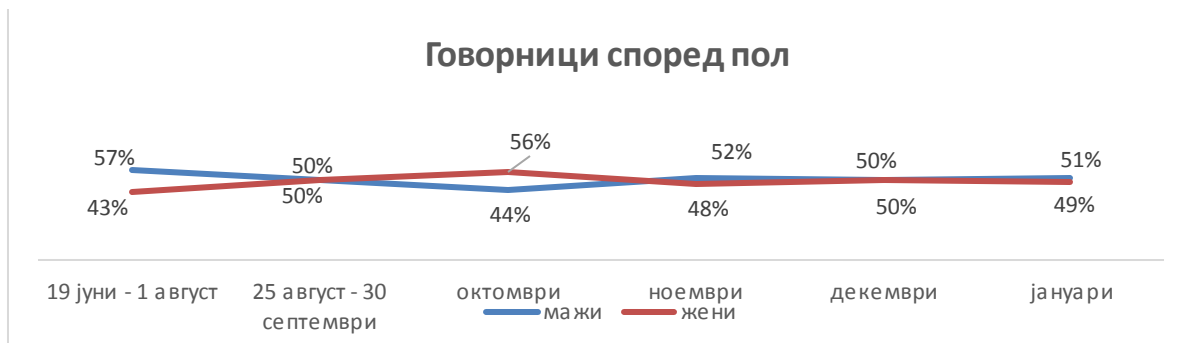

Во јануари опозициските пратеници го зголемија учеството во дискусиите и достигнаа удел од 29% во дискусиите што е највисоко ниво досега од почетокот на мониторингот. Тоа е за 8% повеќе отколку во двата месеци (декември и октомври) кога беше забележан најголемиот удел на опозициските пратеници во дискусиите – 21%.

На мониторираните седници кои се одржаа во јануари на пратениците мажи отпаѓаат 51% од вкупниот број на дискусиите. На пратениците жени отпаѓаат 49% од дискусиите. Притоа, треба да се земе предвид дека пратениците жени се 35% од вкупниот број на пратеници во актуелниот состав на Собранието. Од тоа произлегува дека жените почесто земале збор отколку мажите.

Ако вкупното време на дискусиите се подели според полот на пратениците кои земале збор на мониторираните седници произлегува дека секоја дискусија на пратениците мажи траела во просек по 5 минути, а секоја дискусија на пратениците жени во просек по 4 минути.

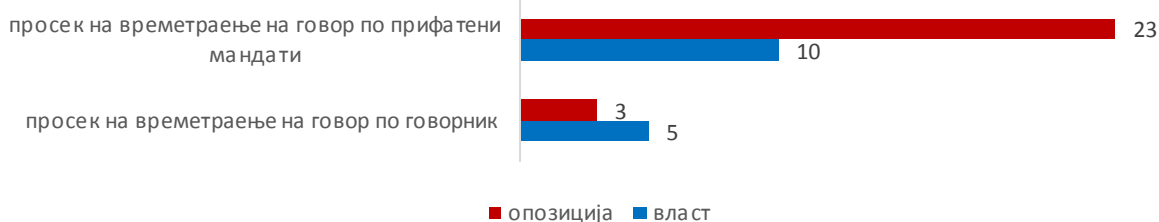

Просечно времетраење на дискусии според пол (изразено во минути)

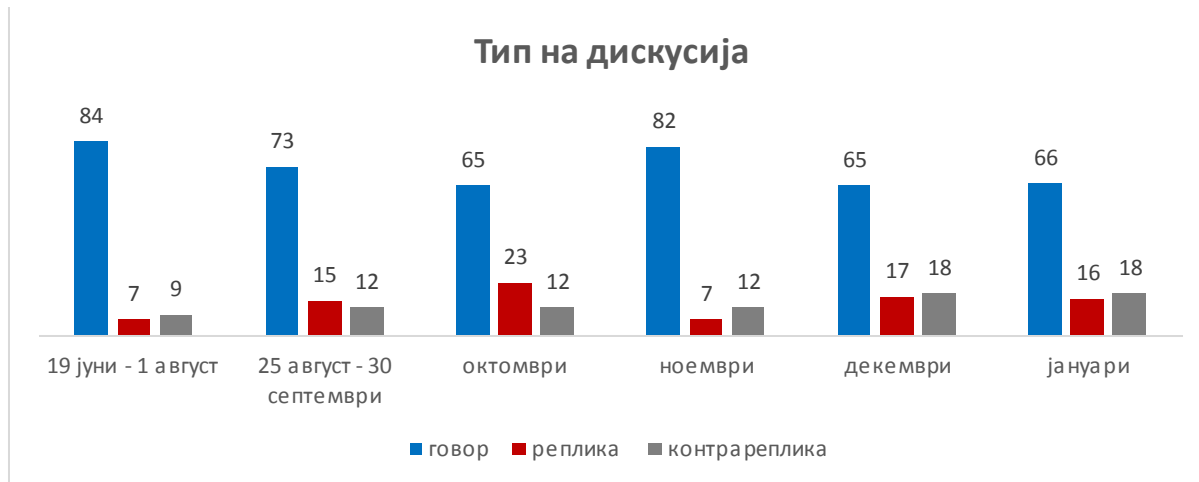
Според уделот, ако вкупното време на дискусиите се подели на вкупниот број на прифатени мандати од страна на пратениците произлегува дека во просек секој пратеник од мнозинството (82 пратеници) говорел во по 10, а секој од опозицијата (10 пратеници) по 23 минути. Ако пак вкупното време на дискусиите се подели само на пратениците кои земале збор на мониторираните седници произлегува дека секој говор изнесен од опозициски пратеници траел просечно 3 минути, а од пратениците од мнозинството во просек по 5 минути.

Просек на времетраење на дискусии (изразено во минути)

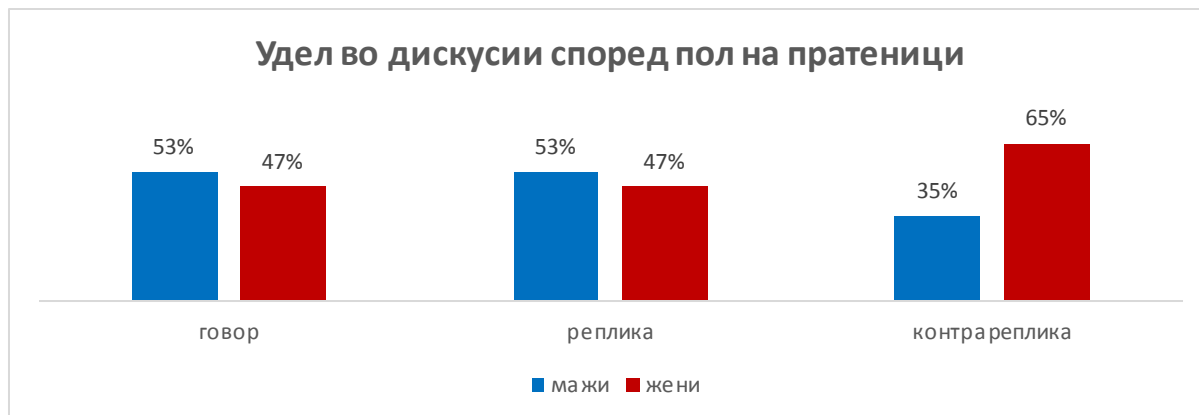

I. ТИП НА ГОВОРИ И ИНТЕРАКЦИЈА

Мониторингот во јануари покажа речиси идентична интеракција меѓу пратениците набљудувано преку бројот на репликите и контрарепликите меѓу учесниците во расправите споредено со претходниот месец. Притоа, како реплики и контрареплики се забележани и прашањата и одговорите меѓу пратениците и министрите на пленарната седница посветена на пратенички прашања. Од набљудуваните седници на поединечни говори отпаѓаат 66%, на реплики 16%, а на контрареплики 18% од дискусиите. Во споредба со претходниот месец (декември) има минимално зголемување од 1% на поединечни говори, а минимално намалување од 1% во делот на репликите. Ако се гледа целиот период од почетокот на мониторингот, заедно со декември процентот на контрареплики е највисок. Процентот на репликите бил повисок во октомври и во декември.

Во јануари на набљудуваните седници пратениците мажи дадоа 53% од индивидуалните говори, 53% од репликите и 35% од контрарепликите. Пратениците жени пак дадоа 47% од индивидуалните говори, 47% од репликите и 65% од контрарепликите.

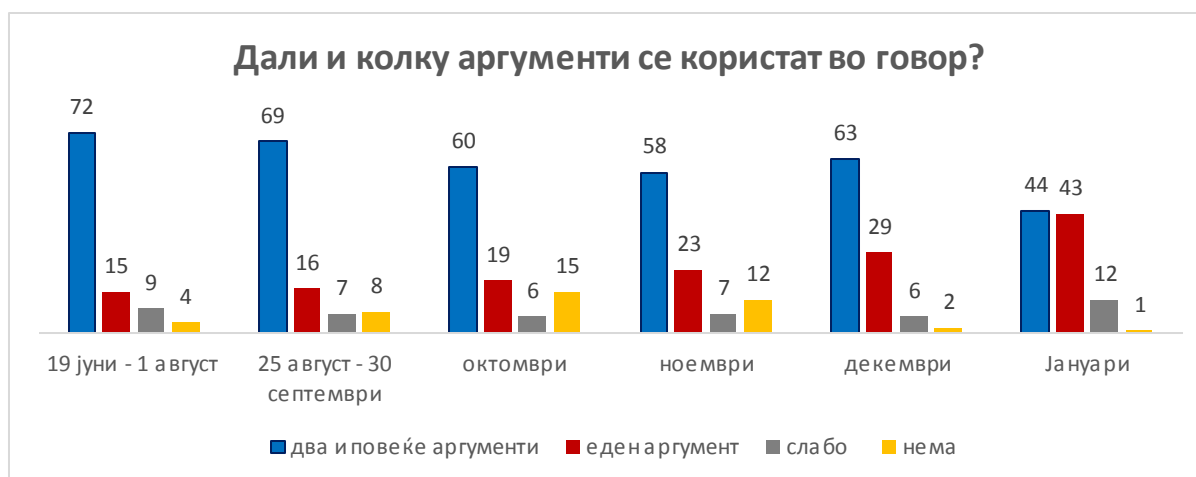

II. СТЕПЕН НА АРГУМЕНТИРАНОСТ НА ГОВОРОТ

Од мониторираните говори на пратениците според Индексот за квалитет на дебата, во 44% постои образложување на позициите со два или повеќе аргументи. Во 43% од говорите пратениците ги образложувале своите позиции со еден аргумент. Во 12% аргументацијата била слаба односно образложението кое го дал говорникот не било доволно за да се смета за еден целосен аргумент. Во 1% не е изнесен никаков аргумент во дискусијата. Земено севкупно, во јануари степенот на аргументираност со најмалку два аргументи е најнизок досега од почетокот на мониторингот (јуни). Дискусиите во кои пратениците во своите излагања употребиле еден аргумент во јануари достигнаа 43% што е највисоко ниво од почетокот на мониторингот. Процентот на дискусии без аргументи опаднал на 1% што исто така е најниско досега. Во 12%

од говорите претениците имале слабо образложение односно во дискусијата не можело да се лоцира еден целосен аргумент.

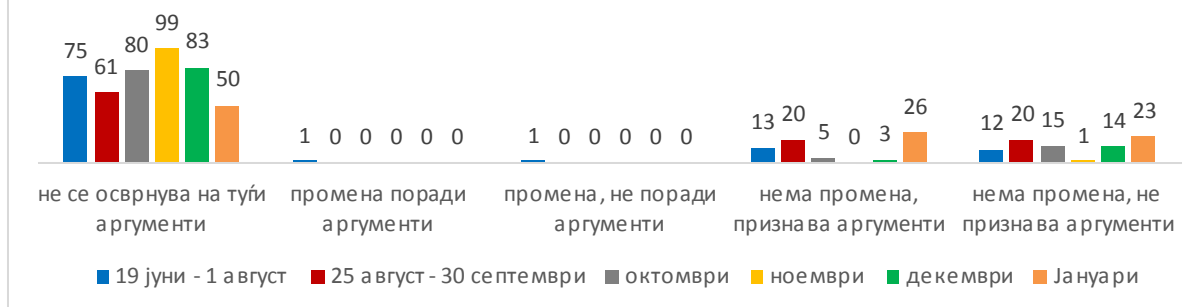

III. СИЛА НА ПОДОБАР АРГУМЕНТ

На мониторираните седници во јануари, како и претходните периоди, ниту еден говорник не укажал дека ја менува својата позиција поради подобри аргументи изнесени во расправата, или од други причини. Ваква промена на позицијата е забележана само во првиот мониториран период (19 јуни – 1 август). Споредено со декември, за 33% се намалени дискусиите во кои пратениците воопшто не се осврнуваат на аргументи изнесени од другите учесници. Овој процент сега изнесува 50% и е најнизок од почетокот на мониторингот од 19 јуни. Во јануари впечатливо е што на мониторираните седници во 26% од дискусиите говорниците не ја промениле својата позиција, но сепак ги признале аргументите на другата страна додека пак 23% не ја промениле својата позиција и не ја признале вредноста на туѓите аргументите. Забележително е дека во јануари во однос на декември, има зголемување за 23% на пратеници кои во своите говори го признале туѓиот аргумент но не ја менуваат својата позиција. Исто така, има зголемување за 9% на пратеници кои во своите говори не ја менуваат својата позиција и не го признаваат туѓиот аргумент.

Сила на подобар аргумент %

IV. ПОЧИТ КОН УЧЕСНИЦИ

Во јануари е забележано зголемување на изразување почит кон другите пратеници, соучесници во рамките на своите говори. Ова зголемување е за повеќе од половина споредбено со минатиот месец (јануари 59% - декември 28%). Соодветно, забележано е и намалување на процентот на говорници кои не искажале никаков однос кон другите присутни, за речиси половина од тоа во декември (јануари 32% - декември 62%). Зголемен е и процентот на дискусиите во кои е искажано експлицитно почитување на 6% што воедно е највисоко од почетокот на мониторингот. Експлицитното почитување пред сè значи дека пратениците во своите дискусии упатувале лични или партиски пофалби кон другите учесници на седниците. Воедно, степенот на делумно почитување е намален на 4%, што е помалку од декември. Делумното почитување значи дека пратениците во излагањата кон аргументите на другите во најголем дел биле неутрални или искажале почит. Како и минатиот месец во јануари не е забележан ниту еден случај на целосно или делумно непочитување кон другите учесници.

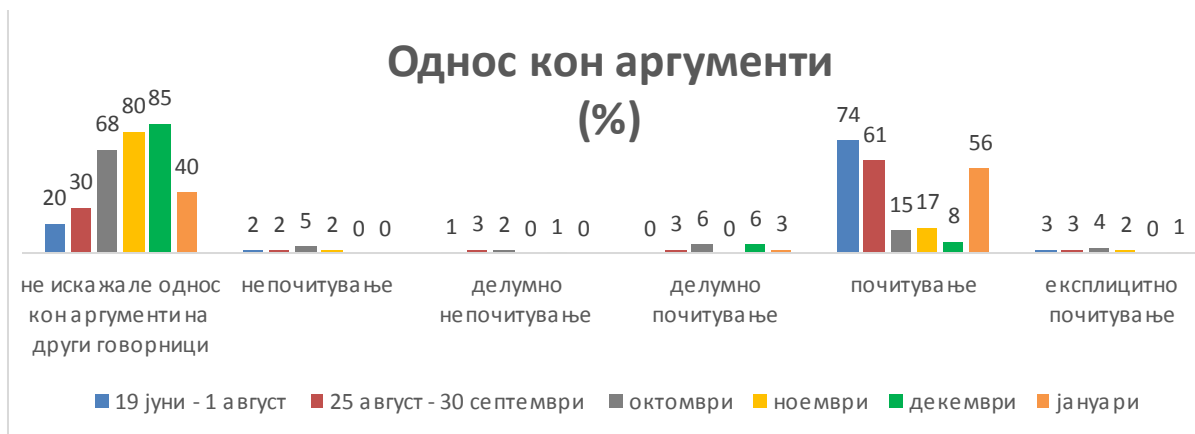
Однос кон учесници

V. ПОЧИТ КОН АРГУМЕНТИ

Во јануари пратениците неколкукратно го зголемија искажувањето на почит кон аргументите на другите говорници. Тоа го направија во 56% од дискусиите споредно со декември кога тоа се случи во само 8% од дискусиите. Сепак ова не е највисоко ниво. Во периодот 19 јуни – 1 август пратениците искажаа почитување кон аргументите на другите говорници во 74%, а во периодот 25 август – 30 септември во 61% од дискусиите. Во јануари за повеќе од двојно се намали процентот на говори во кои пратениците не искажуваат никаков однос кон аргументи на други говорници. Овој процент во јануари изнесува 40%, споредено со 85% во декември, 80% во ноември и 68% во октомври. Ова е повеќе од првите два мониторирано периоди, 19 јуни - 1 август (20%) и 25 август – 30 септември (30%).

VI. ОПФАТ НА ОБРАЗЛОЖЕНИЕ И ПРЕКИНИ

Во јануари во 31% од говорите, учесниците беа неутрални односно не ги поврзаа своите аргументи со придобивки или последици за некоја група или партија. Ова е најголемата промена споредено со претходните месеци. Во 52% од дискусиите пратениците ги поврзаа своите аргументи со придобивки или последици за доброто на сите граѓани односно со општото добро. Мониторингот во јануари покажа опаѓање на процентот на дискусии во кои говорниците се повикуваат на придобивки или последици за сопствените партиски или етнички групи. Овој процент во јануари изнесува 8%, споредено со 29% во декември и 39% во ноември.

Во чие име пратениците ги изнесуваат своите ставови? (%)

VII. НЕДОЛИЧЕН ГОВОР

Во поглед на недоличниот говор, учесниците во мониторираните собраниски дебати во овој период генерално се воздржуваа од негово користење. Во јануари на мониторираните седници не е забележано говорник да користел недоличен говор, ниту пак е забележан случај на ограничување на пратениците при нивните излагања од говорниците.

Д. ЗАКЛУЧОЦИ:

- За 19% се намалија дискусиите во кои пратениците ставовите ги поткрепуваат со по два и повеќе аргументи, а се зголеми процентот на дискусии со еден аргумент. Степенот на аргументираност на говорите со најмалку два аргументи во јануари опадна на најниско ниво од почетокот на мониторингот.
- Учесниците на мониторираните седници повторно не покажаа интерес и подготвеност за менување на ставовите поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата. Ниту еден пратеник не укажал на промена на својата позиција иако во 26% од случаите говорниците ја признале вредноста на изнесените аргументи.
- Продолжи трендот на намалување на процентот на дискусии во кои говорниците воопшто не се осврнуваат на аргументите изнесени од други говорници. Во ноември изнесуваше 99%, во декември 83%, а во јануари 50%.
- Опозицијата во Собранието претставена од 10 пратеници го зголеми уделот во дискусиите на досега највисоко ниво од 29%. Највисокото ниво на учество досега беше забележано во октомври и декември кога изнесуваше 21%.
- Во јануари е мониторирана седница на Законодавно-правната комисија на која 15 точки од дневниот ред ниту еден пратеник не земал збор.

- Според полот на говорниците пратеници нај мажите отпаѓаат по 51% од вкупниот број на дискусиите, а на жените 49%. Од нив мажите имале повеќе индивидуални говори и реплики, а кај жените отпаѓа најголемиот дел од контрарепликите.
- Во јануари повторно се зголеми процентот на дискусии во кои пратениците искажале почитување кон другите пратеници и нивните аргументи по три месеци на тренд на опаѓање во искажувањето на почитување.
- Пратеничките прашања и измените на законите за високо образование, за просторно и урбанистичко планирање и за административни службеници поттикнаа дебата меѓу пратениците која се отслика со зголемениот број на реплики меѓу учесниците на седниците споредено со претходните мониториран периоди (ноември, периодите 25 август - 30 септември и 19 јуни – 1 август). Повеќе реплики имало само во октомври додека во декември пратениците имале најмногу контрареплики досега.
- Дискусијата околу поголемиот дел од законските предлози останува генерално слаба и не овозможува преку јавна дебата да се тестира валидноста и издржаноста на подготвените и изнесените аргументи на пратениците. Со тоа се пропушта можноста аргументите да бидат оспорени или надополнети, а со тоа јавноста е осиромашена за различни гледишта кои би придонеле за изработка на поквалитетни одлуки во прилог на општото добро и јавниот интерес.
- Зголемен е процентот на дискусии во кои говорниците биле неутрални односно не ги поврзуваат со придобивки и последици за ниту една група на досега највисоко ниво од 31%. За сметка на тоа, пратениците во јануари почесто своите аргументи ги поврзувале со општото добро споредено со декември, а намален е процентот на дискусии во кои говорниците се повикувале на апстрактни принципи и на придобивките или последиците на своите политики или етнички групи.

Проектот „Собранието под лупа, засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ е финансиран од страна на Европската Унија.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Институт за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.